



Familien til gisselt Gilad Shalit satte i fjor opp et protesttelt foran Israels statsminister Benjamin Netanyahu's bolig, med krav om at myndighetene skal gjøre mer for å få Shalit fritt. Klistremerker og protester ser nå ut til å virke: Denne uken uken kom beskjeden om at israeleren nå trolig skal løslates. Foto: Ronen Zvulun-Scanpix/Reuters

# Merkes for livet

Usikkerheten er gisselets verste fiende.

Sigbjørn Kiserud og Christian Nicolai Bjørke  
sigbjorn.kiserud@vl.no 22 310 310

Den israelske 19-åringen Gilad Shalit ble tatt til fange under en skuddveksling på Gazastripen i juni 2006. Denne uken kom beskjeden om at han trolig løslates om kort tid. Som gjenytelse slipper over tusen palestinske fanger fri. Medieoppmerksomheten rundt Shalit har vært enorm. Men han er langt fra den eneste som holdes som fange av en annen stat eller statsliggende organisasjon.

«Jeg merker at jeg har fått en 'trøkk'»

Arne Olav Øyhus, tidligere norsk gissel

– Noen får mye oppmerksomhet, andre hører man ikke om. Det kan avgjøre skjebnen, for at tusenvis sitter i lignende situasjoner som Shalit, er jeg sikker på, konstaterer John Peder Egenæs, generalsekretær i Amnesty International Norge. Han mener at usikkerheten

er gisselets verste fiende. Det kan nordmannen Arne Olav Øyhus bekrefte. Han har selv vært gissel i sju uker.

**Kidnappet.** Året er 1986. Øyhus har jobbet med nødhjelp i Sudan en stund og er på joggetur. Plutselig ser han en soldat bevæpnet med kalasjnikov hundre meter foran seg. – Jeg bremslet litt opp, for jeg kjemte ikke igjen uniformen, men jeg visste det var soldater fra SPLA (Sudan People's Liberation Army) i området, forklarer Øyhus. På noen sekunder måtte jøggeren bestemme seg: Snu, og risikere å få et skudd i ryggen, eller fortsette videre. Øyhus valgte det siste.

– Da jeg passerte soldaten, hoppet det fram en til. Så tok de meg til fange.

De neste sju ukene måtte han følge soldatene på en vandring innom Uganda, Kenya, Sudan og Etiopia – noen av de tørreste områdene i verden. – Jeg måtte drikke det samme vannet som dyrene drakk av, og ble syk. Av og til fikk jeg mat. Selv om jeg ikke ble tor-



**GILAD SHALIT**

Arbeidet som korporal i den israelske hæren. **Ble kidnappet** 25. juni 2006 av væpnede palestinere og ble den første israelske soldaten som ble tatt til fange av palestinere siden 1994. I januar 2009 sendte Israel bakkestykker inn på Gaza-stripen, blant annet med mål om å frigi Shalit. **Siden 2010** har Shalits familie og støttespillere hatt et protesttelt foran statsminister Netanyahu's bolig med krav om at myndighetene skal gjøre mer for å få soldaten fritt.

Kilder: BBC og NRK

turet eller noe sånt, virket alt truende. Det var tørt, sier han. Samtidig jobbet Kirkens Nødhjelp og Utenriksdepartementet på speng for å få nordmannen løslatt. SPLA nektet all kjennskap til Øyhus.

– Da jeg kom til grensa i Etiopia, kom det et helikopter og plukket meg opp, forklarer Øyhus, som nå er leder for Senter for utviklingsstudier. Han tror alle som går gjennom en gisselsituasjon blir merket for livet.

– Du føler deg fullstendig avmektig, usikker og ensom. Jeg merker jo at jeg har fått en «trøkk», men det er mange som har hatt det mye verre enn meg. Det er noe som sitter i deg så lenge du lever. I etterkant har han slitt med klaustrofobi, men fungerer godt i hverdagen.

**Senskader.** Senskader er ikke uvanlig for mennesker som har opplevd en gisselsituasjon. Økt angstnivå, klaustrofobi, stadig tilbakevendende minner, depressive tanker, endret søvnmønster og redusert konsentrasjon er noen konsekvensene man kan se, ifølge førstemanuensis ved Psykologisk institutt ved Universitetet i Oslo, Nora Sveaass.

Hun er også medlem i FN's terrorkomité og har i den sammenheng engasjert seg i



Arne Olav Øyhus ble kidnappet i Sudan i 1986. Han tror alle som opplever noe lignende blir forandret.

arbeidet for mennesker som sitter i fangenskap på steder som faller utenfor nasjonalt og internasjonalt innsyn. – Konsekvensene for folk som sitter i fangenskap, enten det er som gisler, politiske fanger eller i ulike hemmelige fengsler, vil variere. Faktorer som kunnskap om hvorfor de sitter der, tilhørighet til gruppe eller bevegelse, grad av forberedthet, opplevd stress, og selvsagt hva de utsettes for av psykiske og fysiske påkjenninger spiller inn når det gjelder virkninger av slike erfaringer. Hun kjenner for lite til Shalits situasjon til å kommentere, men legger til at stor oppmerksomhet kan gi bedre beskyttelse. – 99,9 prosent av dem som sitter fanget rundt omkring i verden får ikke så mye oppmerksomhet som nettopp denne fangen har fått.

## Fanget og løslatt

■ **Terry Waite** Utsendingen fra Den anglikanske kirke ble selv tatt til fange da han arbeidet for å frigjøre en britisk journalist i Libanon. Han ble holdt som gissel av islamister fra 1987 til 1991, store deler i fullstendig isolasjon. I fangenskap fikk han postkort fra Amneste-medlemmer med motiv fra Salisbury-katedralen, der de skrev at de ba om at han måtte bli satt fri og ville fortsette arbeidet for å få ham løslatt. Kortet var adressert «Terry Waite, Hizbollah, Beirut, Libanon».

■ **Ingrid Betancourt** Den colombianske presidentkandidaten og korruptsjongeren ble tatt til fange av Farc-gerilja mens hun drev valgkamp i 2002. Hun ble holdt som gissel i jungelen i seks og et halvt år, før hun ble frigjort av en operasjon der sikkerhetsstyrker lurte Farc til å tro at de var en venstreorientert organisasjon.

Under oppholdet ble Betancourt torturert, og led av flere trope sykdommer. I etterkant har hun uttalt at troen hjalp henne gjennom de vanskeligste periodene.

■ **Knut Gjestad** Norsk orlogskaptein som ble tatt til fange av opprørsbevegelsen RUF (Revolutionary United Front) i Sierra Leone i 2000 sammen med 20 andre FN-ansatte. Han ble mishandlet i en nedlagt diamantgruve, der han blant annet fikk en pistol mot hodet, avtrekk og klikk. Etter tre uker ble han løslatt, som det siste gisselet.

■ **Pål Refsdal** Norsk frilansjournalist som ble tatt til fange av Taliban i 2009 og holdt i én uke. Han var i området for å lage en dokumentarfilm om «Den andre siden». Norske medier tiet om kidnappingen etter en henstilling fra Utenriksdepartementet.

# Med Gaudí til Gud

Det er torsdag 13. oktober midt på dagen, og jeg går med min kjære inn i Guds hus.

Øyeblikket som helst gudshus heller, men kanskje det mest fantastiske som er bygget siden Peterskirken – bortsett fra at dette fremdeles er under bygging – nå på underhundredredivete året. Sagrada Familia, plassert i sentrum av Barcelona, nøyaktig like langt fra havet som fra fjellet, nøyaktig 170 meter høy – slik fjellet Montjuïc er, det høyeste fjell som omkranser Barcelona. Og intet byggerverk, selv ikke dette, skal overgå skaperverket.

Vi går inn i en kirke, men det er mye mer enn det. Å entre Sagrada Familia er å gå inn i en annen mentalitet, en annen gudstro og et helt annet perspektiv både på gud, mennesket og tilværelsen. Og for en som kommer fra samvirkelagskirkene i Norge, med den protestantiske nysomhet og den blasse liturgi, er det som å entre en annen verden.

Om Gaudís antageligvis fornykte prosjekt er riktigere, bedre eller ærer Gud mer enn vår kirke, skal være usagt. Kanskje to års byggetid, et nodtortrigt glassmaleri og litt gul murstein rommer menneskenes lengsel etter Gud like godt som Gaudís symmetriske mesterverk, bygget i grannitt og rød porfyri, med 18 surrealistiske tårn som fortsatt strekkes mot himmelen, påbegynt i 1882 og enda ikke ferdige, tre ulike fasader i en blanding av gotisk stil og art nouveau, rikt dekorert

med et tredvetals søyler, fantastisk glasskunst i alle vinduer, og en altertavle der Jesus henger i en falksjerm av vindruer og brød, dette er mitt blod, dette er mitt legeme.

Gaudís basilika skal kanskje stå ferdig i år 2026, men ingen vet sikkert. Det derimot alle vet, er at dette er så eksepsjonelt at det mer enn noe annet har gjort Barcelona berømt, mer enn fotballaget, til og med. Vi har stått i en times ko for vi får lov til å betale 350 kroner og komme inn. Så stor er attraksjonskraften, at Sagrada Familia bygges helt uten offentlige midler. Her er det private donasjoner, billetter og frivillige bidrag som gjør mesterverket mulig.

Så setter vi oss ned, foran den fallskjermhoppende Jesus, og prøver å få igjen pusten. Og vi snakker om hva dette egentlig er. Hvorfor det er så langt unna Kirkerådet, kirkedepartementet, og kirkevalget i Norge det går an å komme. Om det er katolisismen som gjør det mulig, der Luther og Nielsen Hauge predikerte mæthold og nysomhet. Eller om det er folkesjela.

Så setter vi oss ned, foran den fallskjermhoppende Jesus, og prøver å få igjen pusten. Og vi snakker om hva dette egentlig er. Hvorfor det er så langt unna Kirkerådet, kirkedepartementet, og kirkevalget i Norge det går an å komme. Om det er katolisismen som gjør det mulig, der Luther og Nielsen Hauge predikerte mæthold og nysomhet. Eller om det er folkesjela.

«Sagrada Familia har mer enn noe annet gjort Barcelona berømt, mer enn fotballaget, til og med»

Spaltens skribenter: Ingebrigt Steen Jensen, Andreas Skartveit, Levi Henriksen, Håkon Harket

Ingebrigt Steen Jensen (56) er far, tekstforfatter og reklamemann

